

KTC. Kommunalteknisk Chefforening

<http://www.ktc.dk/artikel/flagermus-vil-ikke-bo-i-kasser>

20. november 2015

Morten Christensen
Sweco

Marianne Lund Ujvári
Vejdirektoratet

NY UNDERSØGELSE KONKLUDERER:

Flagermus vil ikke bo i kasser

At sætte kasser op til flagermus kan virke som en nem og billig erstatning, når træer fældes og bygninger rives ned ved anlæg af veje og jernbaner. En undersøgelse viser dog, at kasserne ikke er populære hos flagermusene, og at de kun delvist hjælper de flagermus, man vil beskytte.

Flagermuskasser opsættes ofte som kompensation for tabte levesteder for flagermus ved anlæg af veje og baner. Kasserne minder som udgangspunkt om fuglekasser, men er tilpasset flagermusenes anderledes behov og adfærd. De fleste af kasserne har derfor indgang i bunden og er indrettet med strukturer, der giver mulighed for at hænge med hovedet nedad.

Hvor fugles brug af fuglekasser generelt er veldokumenteret og beskrevet, mangler der studier fra Danmark, der dokumenterer og beskriver flagermusenes brug af flagermuskasser. Derfor blev et samarbejde mellem Vejdirektoratet, Naturstyrelsen og Banedanmark igangsat i 2012, hvor flagermusenes brug af flagermuskasser blev fulgt på i alt syv lokaliteter på Sjælland og i Sønderjylland. Formålet med projekt var at evaluere opsætning af flagermuskasser og få mere viden om de forskellige flagermusarters præferencer i forhold til forskellige typer af kasser herunder betydningen af konkurrence med andre dyrearter og fugle.

For at sikre de bedst mulige analysemuligheder blev kasserne opsat i grupper med fem forskellige kassetyper. De fem typer blev udvalgt efter en screening af markedets forskellige modeller. Der anvendtes fire kassetyper fremstillet af træbeton og én type af træ. Prisen for kasserne varierer fra 150 kr. til 520 kr. pr. stk. I alt blev 390 kasser sat op og fulgt gennem to år.

Foretrækker naturlige rastesteder

Den overordnede succes af kasseopsætningen var meget varierende. I Harrestrup Mose ved Ballerup var mere end 60 procent af kasserne anvendt af flagermus, mens ikke én af 48 kasser i Karlstrup Mose ved Solrød med sikkerhed var besøgt af flagermus. Samlet set var omkring 25 procent af kasserne med sikkerhed benyttet af flagermus inden for de to første år.

Kassernes anvendelse som rastested afhænger meget af lokalitetens karakter. På steder, hvor der er rigelig med naturlige rastemuligheder, ser det ud til, at flagermusene fravælger kasserne. Det mest udprægede eksempel på det ses i Roden Skov ved Gråsten, hvor der er mange naturlige rastesteder i gamle træer. Her blev der kun fundet flagermus i to ud af 50 kasser. På steder med mangel på gamle træer, som fx i Vestskoven ved København, bruger flagermusene tilsyneladende kasserne i større omfang.

Mest populære kasser

Et af de væsentlige formål med nærværende undersøgelse har været at belyse, hvilke typer af kasser, der hyppigst bliver anvendt af flagermusene. Overraskende nok blev der ikke fundet væsentlige forskelle på de enkelte kassers succesrate. Dog skal det bemærkes, at der var en vis årstidsmæssig præference for kassetyperne, således at trækassen er mest populær i forårsperioden.

Kun få arter

Generelt var diversiteten af flagermus i kasserne meget lille med de små arter dværgflagermus og pipistrelflagermus som de helt dominerende. Brunflagermus blev kun registreret i en enkelt kasse, mens der var to observationer af troldflagermus. Andre arter af flagermus blev slet ikke fundet i kasserne på trods af, at udenlandske undersøgelser fra Tyskland, Holland og England angiver vandflagermus og langøret flagermus som hyppige gæster i kasserne.

Yngler ikke i kasserne

Nærværende undersøgelse af flagermuskasser har ikke med sikkerhed påvist, at kasserne er anvendt som yngleplads for flagermus. Resultater fra landene omkring Danmark tyder ligeledes på, at flagermus kun i begrænset omfang finder kasserne attraktive til yngleformål. Kasserne kan derfor ikke alene afværge skader på et områdes økologiske funktionalitet for flagermus.

Kasser langt fra vej virker bedst

En analyse af kasserne i nærværende projekt viser, at andelen af kasser, der var brugt af flagermus, afhang af kassernes afstand til nærmeste motorvej. Undersøgelsen viste, at flagermus ikke brugte kasser tæt på vejen i væsentligt omfang. Således var kun to kasser ud af 46 kasser ophængt under 100 meter fra motorvejene besøgt af flagermus. Faktisk ser det ud til, at man skal ca. 1 km fra vejene, før kasserne har effekt. Sat på spidsen er flagermuskasser ophængt tæt på vejen spild af penge.

Vedligeholdelse er en udfordring for en del af kassetyperne, der kræver en årlig gennemgang, hvor man tømmer kasserne for fuglereder og gamle hvepsebo. Flere af de afprøvede kasser er dog indrettet, så de er "selvrensende" og derfor kræver mindre vedligehold.

Kun få alternativer

Undersøgelsen af flagermuskasserne viste, at kasserne ikke kan ses som en direkte erstatning for naturlige træer, som fældes i forbindelse med anlæg af veje og jernbaner. I tilfælde, hvor fældning ikke kan undgås, kan kasser dog give visse arter som dværgflagermus og pipistrelflagermus et tilbud om midlertidige rastesteder, hvis de placeres mere end 1 km fra anlægget. Kasser bør derfor altid anvendes i sammenhæng med, at man via skovdriften får lavet nye naturlige rastesteder ved at bevare gamle træer.

Alternativet til kasser eksperimenteres der med i forskellige sammenhænge. Man kan fx save kunstige sprækker i træerne eller flytte hele træer. Det første kender vi ikke effekten af endnu. Det sidste er ret bekosteligt og nok kun realistisk at anvende, når det er nødvendigt at nedlægge træer med eksisterende ynglekolonier, og der derfor vurderes at være skade på artens økologiske funktionalitet.

I tilfælde, hvor fældning ikke kan undgås, kan kasser give visse arter, som dværgflagermus og pipistrelflagermus, et tilbud om midlertidige rastesteder.

